

Zorgeloos werken op de

'De regelmaat van het boerenwerk brengt mensen weer in balans'

Rob (voorgond) en David van De Noorderhoeve

Wat is de helende kracht van agrarisch werk? Dynamisch Perspectief bezocht drie biologisch-dynamische zorgboerderijen en sprak daar met werkleiders en cliënten. In drie dubbelinterviews vertellen zij hun ervaring. *Tekst & beeld: Annelijn Steenbruggen*

Door stemmen in zijn hoofd was Rob de grip op zijn leven kwijtgeraakt. Zijn schoonzus bracht hem naar de Noorderhoeve in Schoorl. Boer David (44) werd zijn werkleider. Het wonen en werken tussen de koeien heeft aan Rob (39) houvast en levensenergie gegeven.

David: "Toen Rob een week op de Noorderhoeve was, praatte hij overmatig veel en schoten zijn ogen alle kanten op. Daaraan kon ik aflezen dat hij ver van zijn eigen kern verwijderd was. In de veehouderij is een sterk ritme: melken, voeren, stal uitmesten. Die regelmaat van het boerenwerk brengt mensen weer in balans. Als boer ben ik geen geïnstitutionaliseerde zorgverlener. Ik werk met de cliënten op en sta net als zij met mijn laarzen in de mest. Doordat je met

zorgboerderij

D Y N A M I E K

elkaar een klus klaart, kun je de menselijke gelijkheid ervaren. Ik ben niet met een psychiatrische patiënt bezig, maar ik ben met Rob aan het werk. In het begin had Rob een spanningsboog van tien minuten. Inmiddels kan hij fantastisch opgaan in het werk en heb ik met hem twee gouden handen naast me. Omdat hij praktisch naast de jongveestal woont, dacht ik dat hij het wel leuk zou vinden om in het weekend de tochtigheid van de pinken in de gaten te houden. Rob raakte er echter zo door geobsedeerd dat hij het erf niet meer af durfde. Hij kan heel goed verantwoordelijkheid dragen, maar wel in een veilig

kader waarin de boer binnen handbereik is."

Rob: "Ik heb een band met de koeien en vind het fijn om hun nestje schoon en fris te maken. Ze produceren veel mest, maar dat zie ik als het zwarte goud. Hoewel de koeien het ook niet altijd even makkelijk hebben, zijn ze goed voor mij. In mijn leven heb ik een hoop nare dingen meegemaakt. Als ik aan het werk ben, kan ik dat verleden loslaten. Ik vind het belangrijk om mijn werk goed te doen. Daarmee kan ik laten zien dat ik waardevol ben. Doordat ik hier in mijn woonhuis elke dag biologisch eten

krijg, lijkt het net alsof ik wat verdien. Het is een groot gewin om gezond te mogen leven. Door het werk ben ik fysiek krachtiger geworden. Ik slaap beter en voel me ook geestelijk sterker. De stemmen in mijn hoofd zijn sterk afgenomen en ze zijn minder negatief. Het was alsof de duivel in me zat. Ik werd uitgescholden maar kon er niks tegen doen. Mijn ouders, broer en schoonzus zijn heel blij dat ik eindelijk een veilige thuishaven heb. Het was voor hen ook niet makkelijk dat het zo slecht met mij ging. Dat ze zich om mij geen zorgen meer hoeven te maken, geeft mij rust."

'Je doet iets voor de aarde en je krijgt er voedsel en werkplezier voor terug'

Marijke (63) is somber en zat eenzaam thuis. Via zorginstelling Altrecht kwam ze bij De Wederkerigheid in Driebergen. Door het meehelpen in de tuin komt Marijke voorzichtig zelf tot bloei. Caroline (53) is werkleider en begeleidt Marijke bij haar prille groeiproces.

< Marijke van De Wederkerigheid

Caroline: "Toen Marijke vorige zomer bij ons kwam, hebben we eerst - net als voor alle andere cliënten - haar wilsrichting opgespoord. Bij Marijke kwamen wij uit op 'dwalend zoeken'. Ze liep namelijk zo te dwalen over het erf op zoek naar de moestuin of naar iemand. Ook denkt ze snel: ik kan het niet, ik weet het niet. Dat ervaart ze als negatief. We hebben met Marijke haar wilsrichting besproken. Ze barstte in huilen uit omdat ze zich begrepen en gezien voelde. In het werk probeer ik aan te sluiten bij haar wilsrichting. Het is voor haar makkelijk om een zoekende houding aan te nemen. Als we bijvoorbeeld gaan zaaien, ga ik eerst kratten met haar zoeken en daarna de potjes en tuinaarde. Door het zoeken en vinden als kracht in te zetten, krijgt ze plezier in het werk. Ik denk dat de wederkerigheid van het agrarische werk gezondmakend is. Je doet iets voor de aarde en je krijgt er voedsel en werkplezier voor terug."

Marijke: "Ik werk slechts drie dagdelen, maar voor mij is dat al heel veel. Thuis ben ik vaak eenzaam. Het weten dat ik hier kan komen en bezig mag zijn, voelt goed. Vroeger heb ik wel eens gezaaid, maar dat is zo lang terug. Caroline brengt dat allemaal weer naar boven. Ik vind het prettig dat ze heel rustig uitlegt en laat zien wat ik moet doen. Zij hoort mij ook, ze hoort dat wat ik zeg. Dat vind ik heel mooi. Het is fijn om de aarde te voelen. Om er iets in te stoppen wat je mag toedekken, en dan komt er ook nog wat uit dat zomaar mag bloeien. Dat ik er mag zijn en dat ik zelf ook mag groeien, geeft mij een basisgevoel. Dat kon ik een paar maanden terug nog echt niet zeggen. Als ik hier geweest ben, kan mijn stem-

'In het boerenwerk kun je ervaren dat

Steffan (rechts) en Jack van tuinderij Oosterheem

ming heel goed zijn. Maar door een heel klein iets kan het zo weer omslaan. Ik ben nog niet heel stabiel, maar ik heb wel het gevoel dat dat kan komen. Deze plek betekent best veel voor me. De energie die ik in me heb, kan ik hier laten stromen. En als dat gebeurt, dan voel ik ook van de anderen energie. Dan weet ik dat de ander ook graag aanwezig wil zijn."

Als het te druk om hem heen wordt, krijgt Steffan (16) hoofdpijn en zondert hij zich af. Zijn docent op de praktijkschool raadde hem aan om stage te lopen op Oosterheem. De akkers van de zorgtuinderij liggen in het 'Rijk der Duizend Eilanden' in Broek op Langedijk. Met steun van werkleider Jack (56) leert Steffan samenwerken.

je elkaar nodig hebt'

Jack: "Het buitenwerk gaat Steffan makkelijk af. Het kost hem echter meer moeite om zijn eigen verhaal in de groep te vertellen. Hij heeft snel het idee dat hij de anderen tot last is. Steffan is hier nu een paar maanden bezig. Ik zie dat hij begint mee te praten en mee te doen. Dat is een mooie ontwikkeling. Het leven bestaat toch uit dingen samen doen. In het werk kan hij ervaren dat samenwerken en om hulp vragen ook heel fijn kan zijn. Je hebt elkaar toch nodig als je een net over het gewas wilt leggen. Als je ziet dat de ander zijn best doet, kun je makkelijker respect hebben voor elkaars anderszijn. Wat de meerwaarde van agrarisch werk is? Bui-

ten heb je bewegingsvrijheid en ruimte om je heen. Daar heeft een mens behoefte aan. Ik denk ook dat we buiten meer gesteund worden door de energie van - ik noem het maar - de elementaarwezens. Die natuurkrachten helpen ons om beter in harmonie te komen met onszelf en met de groep. Mensen met een lichte beperking hebben dat relatief meer nodig. Voor mijzelf is het een uitdaging om een evenwicht te vinden tussen mijn rol als tuinder en zorgverlener. Als de aardappels de grond ingaan, moeten de jongens presteren op het land. Het kan dan zijn dat sommigen dan teveel druk van mij voelen. Na zo'n intensieve werkdag is het belangrijk dat ik nazorg bied en terugkijk op hoe het gegaan is."

Steffan: "Ik woon bij mijn ouders op vijf minuten lopen van Oosterheem. Na de zomervakantie ben ik hier begonnen met stage lopen. Eerst twee, toen drie, toen vier en nu vijf dagen. Als het werk klaar is, vind ik het leuk om te zien hoe het eerst was en hoe het nu is geworden. Dan ben ik trots op mezelf. Het is hier gezellig en rustig. Ik kan slecht tegen drukte. Op school liep ik soms wel drie keer per dag de les uit omdat het me teveel werd. Ik wil graag het tuindersvak leren. Niet alles maar wel veel van wat ik hier leer, kan ik toepassen in mijn eigen tuin. Vlakbij de akker-eilanden van Oosterheem heb een eigen akker-eilandje van 600 m². Daar heb ik bramen op gezet en mijn zus teelt er bloemen. Het lijkt me leuk om er straks ook groentes te telen. Van mijn vader heb ik een boot gekregen waarmee ik zelf naar mijn akker kan varen." 🌿

Zorglandbouw of landbouwzorg?

In DP2014-1 is aandacht besteed aan het feit dat op meerdere biodynamische zorgboerderijen, waar de regie vanuit 'de zorg' wordt gevoerd, boeren zijn vertrokken die al vele jaren aan de zorgboerderij verbonden waren. Soms was het een gedwongen vertrek, soms kon de boer zich niet vinden in een reorganisatie.

Dat zorg en landbouw 'op de werkvloer' mooi bij elkaar aansluiten, is in de drie voorbeelden in het artikel hiernaast te zien. Spanningen treden het meest op op 'organisatieniveau': wie neemt welke beslissingen en wie heeft welke verantwoordelijkheden? Hoe krijg je de begroting sluitend? De rentabiliteit van de landbouw is over het algemeen laag en de zorg moet bezuinigen.

Om een bijdrage te leveren aan het verhelderen van de problematiek en aan het vinden van oplossingen organiseert de BD-Vereniging samen met Omslag (stichting ter bevordering van de ontmoeting tussen Landbouw, Ambacht en Gezondheidszorg) komende winter een bijeenkomst waar iedereen uit dit veld welkom is. Meer hierover in de volgende Dynamisch Perspectief.